

Handläggare
Hedvig Helldorff
018-727 43 96

Datum
2020-06-10
Rev MHN AU

Diarienummer
2018-2249]

Till miljö- och hälsoskydds nämndens
sammanträde den 10 juni 2020

Yttrande över ansökan om tillstånd för bergtäkt m.m. inom fastigheten Onslunda 3:1, 5:7

Remiss från Mark- och miljödomstolen, mål M8985-19 Remisstid: 2020-06-11

Förslag till beslut:

Miljö- och hälsoskydds nämnden föreslås besluta

att överlämna yttrande daterat den 10 juni 2020 till Mark- och miljödomstolen.

Sammanfattning

Skanska Industrial Solutions AB ansöker hos Mark- och miljödomstolen om att under 30 år bedriva bergtäktsverksamhet med ett totalt uttag på 30 000 000 ton och ett maximalt uttag på 1000 000 ton årligen, bedriva krossning och sortering av berg, asfaltstillverkning, lagra och hantera massor samt deponera avfall. Bergtäkten planeras ca 2 mil norr om centrala Uppsala. Uppsala kommun genom miljö- och hälsoskydds nämnden har synpunkter på ansökan med avseende på sökandens behovsbedömning, innehållet i föreslagna villkor samt tekniska detaljer.

Bakgrund

Skanska Industrial Solutions AB (sökande) ansöker hos Mark- och miljödomstolen (MMD) om att under 30 år bedriva bergtäktsverksamhet med ett totalt uttag på 30 000 000 ton och ett maximalt uttag på 1000 000 ton årligen. Ärendet har kungjorts av MMD och miljö- och hälsoskydds nämnden (nämnden) har beretts möjlighet att yttra sig i ärendet. Ansökan gäller förutom bergtäkt även krossning och sortering av berg, lagring och hantering av massor samt deponering av avfall och asfaltstillverkning. Deponering kommer att ske när tillräcklig volym berg brutits ur. Även Uppsala kommun via kommunstyrelsen har beretts tillfälle att yttra sig över ansökan och kommer att yttra sig inom sina ansvarsområden. Förvaltningens förslag till nämndyttrande utgår därför från miljö- och hälsoskydds nämndens ansvarsområden och sitt uppdrag som tillsynsmyndighet.

Brytning kommer att ske ner till +13 m vilket är under grundvattenytan, något som kräver bortledning av grundvatten (ca 4 l/s enligt sökandes beräkning). Detta innebär att ansökan prövas av MMD enligt 11 kap 9b § miljöbalken.

Verksamhetens lokalisering framgår av kartbilaga 1. Översiktlig disposition av området framgår av kartbilaga 2. Den planerade täkten ligger omedelbart väster om E4 norr om avfarten till Björklinge. Närmaste bostäder ligger cirka 450 m väster om planerad täkt. För bullerdämpning mot bostäder väster om täkten planerar sökanden en bullervall. Sökande planerar att yt-, lak- och grundvatten som avleds ska gå via en reningsbassäng och vidare till Trafikverkets sedimentationsanläggning vid E4.

Som jämförelse med den planerade verksamheten har den nyligen startade bergtäkten utanför Vänge, Almbytäkten, tillstånd att ta ut 500 000 ton berg årligen. Närmast boende finns där 270 m från täkten.

Miljöförvaltningen har frågeställningar och krav inom följande områden med anledning av ansökan om bergtäkt:

- Behovsbedömning
- Alternativ lokalisering
- Hushållning med råvaror
- Förslag till villkor
- Buller
- Krav på provtagning
- Reningsanläggning
- Avsänkning och bortledning av grundvatten
- Lagring och hantering av massor

Miljöförvaltningen bedömer att etableringen kan ske under förutsättning att behov för täkten finns och att synpunkter i övrigt enligt yttrandet följs.

Anna Nilsson
miljödirektör

Bilagor

Bilaga 1: Yttrande över ansökan om tillstånd för bergtäkt m.m. inom fastigheten Onslunda 3:1, 5:7

Bilaga 2: Kartbilaga 1

Bilaga 3: Kartbilaga 2

Handläggare
Hedvig Helldorff
018-727 43 96

Datum
2020-06-10

Diarienummer
2018-2249

Nacka tingsrätt
Mark- och miljödomstolen
Box 1104
131 26 Nacka

Yttrande över ansökan om tillstånd för bergtäkt m.m. inom fastigheten Onslunda 3:1, 5:7

Remiss från Mark- och miljödomstolen, mål M8985-19 Remisstid: 2020-06-11

Miljö- och hälsoskyddsnämnden har frågeställningar och krav inom följande områden med anledning av ansökan:

- Behovsbedömning
- Hushållning med råvaror
- Förslag till villkor
- Buller
- Krav på provtagning
- Reningsanläggning
- Avsänkning och bortledning av grundvatten
- Lagring och hantering av massor

Behovsbedömning

För att få tillstånd till en ny täktverksamhet med de miljö- och hälsokonsekvenser som det innebär bör det finnas ett påvisat behov och samhällintresse av att mer bergkrossmaterial (ballast) behövs i regionen. Det åligger sökande att påvisa att så är fallet. I ansökan uppger sökande att det finns ett behov av ballast i Uppsala län på ca 4,2 miljoner ton per år under perioden 2015-2035 (detta enligt en prognos i SGU:s årliga rapport 2018:09, *Hållbar ballastförsörjning – förutsättningar i Stockholms och Uppsala län*). Sökande listar de tolv täkter som finns i Uppsala län inom 25 km radie från centrala Uppsala varav tio av dem har material kvar för utbrytning. Uppgifterna kommer från länsstyrelsens geodatatjänst "Geodatabasen". Med siffror från SGU och SCB har sökanden beräknat att den sammanlagda årsproduktionen från befintliga täkter är något mindre än det uppskattade behovet. Sökanden beräknar att produktion av ytterligare 1 miljon ton bergmaterial per år krävs för att tillgodose länets behov (med viss marginal).

Miljö- och hälsoskyddsnämnden vill påpeka att sökanden inte har tagit med alla nystartade eller planerade täkter i beräkningarna. Detta gäller till exempel täkten i Almby vars tillstånd vann laga kraft 2019-09-20 och togs i anspråk 2019-10-30, där brytning av material beräknas starta 2021. Almbytäkten innebär ett totalt uttag på 12,5 miljoner ton under 25 år och ett årligt

uttag på 500 000 ton, under vissa år 800 000 ton. Det gäller även den planerade utökningen av 55:ans bergtäkt som inte heller finns med i underlaget. Nämnden anser därför att behovet av tåkten i den omfattning som ansökan gäller inte är korrekt redovisat och vill att sökande redovisar en ny behovsbedömning, där det tillgängliga materialet i tåkten i Almby inkluderas.

Hushållning med råvaror

Med hänvisning till hänsynsreglerna 2 kap miljöbalken anser miljö- och hälsoskyddsmyndigheten att asfaltsproduktionen bör ha krav på viss procent av återvunnen asfalt. Nämnden vill även att sökande senast vid huvudförhandlingar redogör för möjligheten och anger möjlig volym för att bryta ut även etableringsytorna innan tåkten avslutas. Nämnden anser att man bör sträva efter att ta tillvara den exploaterade resursen maximalt.

Förslag till villkor

Nämnden har synpunkter på innehållet och utformningen av villkor som är styrande för nämndens tillsyn. Nämndens synpunkter på sökandens villkorsförslag ska gälla under hela deponiperioden, inte bara under de 30 år som brytning sker. Nedan följer nämndens synpunkter och villkorsförslag per område.

Eldrift, bränslen och kemikalier

Krossar, sorteringsverk och transportörer som används vid tillverkning av bergkrossprodukter ska drivas med el från det fasta elnätet senast när ytan för materialhantering är iordningställd. Krossar, sorteringsverk och transportörer som avses användas i mindre skala eller under en begränsad tid, får vid den tidpunkten även drivas med flytande bränsle.

- Tillfällig användning av icke fast, ej elansluten förkross får användas under begränsad tid i samråd med tillsynsmyndigheten. Fossilfritt flytande bränsle ska användas i så stor utsträckning som möjligt när det finns att tillgå.

Närliggande fastigheter

- Stenkast får inte förekomma utanför verksamhetsområdet. Vid produktionssprängning ska närboende inom en radie av 1 km från sprängningen i förväg informeras om tid och dag för sprängning. Närboende skall informeras två dagar före sprängning genom information utdelad i postlådor eller om personerna föredrar, genom epost, sms eller liknande. Signal ska ges före och efter all sprängning, tydligt hörbar 500 meter ifrån gränsen för verksamhetsområdet.

Enligt sökandens förslag till villkor 10 ska tillsynsmyndigheten informeras när asfaltsproduktion sker mellan kl. 18 och 04. Nämnden föreslår istället att:

- Utlastning av bergmaterial, asfaltsproduktion och därmed förknippad verksamhet utöver ordinarie arbetstid (kl. 06-18 helgfria vardagar, borring, sprängning och skutknackning kl 07-18 helgfria vardagar) får ske endast under perioder då särskilda skäl föreligger (som viktiga vägbeläggningar m.m.). Utökad arbetstid kan medges av tillsynsmyndigheten efter ansökan till densamme. Information ska efter medgivande ges närboende inom 800 m om förväntad störning under den tillåtna tidperioden.

- Närboende inom 800 m från verksamhetsgräns ska innan verksamheten påbörjas få sitt brunnsvatten kontrollerat avseende nivå och kvalitet. Vattenkvaliteten ska förutom normal analys för dricksvatten också inkludera vanligt förekommande föroreningar i grundvatten inom förorenade områden. Tillsynsmyndigheten får efter inlämnat förslag från sökanden besluta om lämpliga parametrar. Närboende inom minst 800 m från brytområdet ska även erbjudas besiktning av byggnader innan tillståndet tas i anspråk.

Krav på provtagning

- Omfattningen av provtagning av inkommande massor ska ske i samråd med tillsynsmyndigheten som vid behov får kräva kompletterande provtagning.

Deponeringsverksamhet

Nämnden yrkar på ett villkor som slår fast att

- Innan deponering sker ska tillsynsmyndigheten godkänna geologisk barriär för varje delyta.

Det krävs åtgärder för att kunna deponera material på lera som lagts ut så att inte barriären förstörs vid deponeringen. Det kan innebära anlagd väg ut på leran, mothållande barriär, men även kombination av det och avvattning för att få stabilitet. Sökanden har beskrivit hur kravet ska uppfyllas i botten av deponi men nämnden vill veta hur kravet uppfylls på den vertikala delen? Sökanden anger att lera kan fungera på sidorna också men nämnden undrar hur det ska det gå till rent praktiskt? Nämnden föreslår därför att innan nya ytor tas i anspråk för deponering ska tillsynsmyndigheten godkänna utförandet och förutsättningarna för geologisk barriär inom respektive deponiområde.

Buller

- Bullervallen ska vara på plats innan bullrande verksamhet startar. Uppföljande bullermätning vid närliggande fastigheter ska ske inom ett år från det att verksamheten påbörjas.

Nämnden vill understryka vikten av att bullervallen är på plats innan bullrande verksamhet startar och att det ska finnas med som ett villkor. Enligt bullerutredningen tangeras riktvärdet vid en bostad nattetid i etapp 2 och nämnden vill att sökanden presenterar vilka åtgärder som kommer att vidtas vid ett eventuellt överskridande av riktvärden. Bullermätning ska ske *inom* ett år från det att verksamheten är igångsatt och inte *efter* ett år, så som sökanden angivit.

Krav på provtagning

Nämnden vill helst att förslag på analysparametrar vid provtagning av närboendes brunnsvatten ska presenteras för MMD senast vid huvudförhandlingar.

Nämnden vill förutom kvalitet för anläggningsändamål även ta del av förväntade halter av metaller och radonegenskaper. Det är inte givet att berget är lämpligt när även hälso- och miljöegenskaper vägs in.

Reningsanläggning

Nämnden bedömer att viss kväverening kan förväntas med upptag i våtmark och i omväxlande syrerika och syrefattiga delar av en reningsanläggning. Men nämnden önskar en beskrivning av hur reduktion ska gå till och anser att ansökan ska kompletteras med designen av reningsanläggningen. Ansökan bör även kompletteras med en beskrivning av hur reningen förväntas fungera, inklusive under vinterförhållanden, och vilka mängder kväve som förväntas. Halten ammoniak är beroende av pH och nämnden vill därför att ett pH-intervall på max 8,5 innehålls för utgående vatten för att minimera för skador på akvatisk miljö på grund av ammoniak.

För särskilt förorenande ämnen har vattenförekomsten” Fyrisån mellan Junkilsån och Sävjaån” måttlig status för ämnena ammoniak och nitrat. För ammoniak har maxvärdet överskridits en gång och årsmedelvärdet ligger väldigt nära gällande gränsvärde. Även årsmedelvärdet för nitrat överskrider gränsvärdet. Nämnden vill därmed påpeka att vatten som leds till nämnda vattenförekomst i princip inte får innehålla ammoniak.

Nämnden vill att Sökande anger maxvärde för mängd vatten som får släppas till recipient. Det ska finnas en vattenbalans. I ansökan anges enbart bortledning av inläckande vatten. En stor täkt innebär stora mängder ytvatten vid nederbörd. Lagringsmöjligheter måste finnas i olika skeden av produktionen. Initialt anläggs arbetsytor i södra delen. Nämnden bedömer att även ytvatten från ytor där jordmassor med särskilt höga föroreningshalter planeras att läggas upp ska ha särskild rening med provtagning och flödesmätning. Nämnden anser vidare att försäljning av produkter inte får starta innan reningsanläggningen är på plats. Reningsanläggningen ska minst ha utrustning för att kunna justera och mäta pH, samt ha mätöverfall med design som kan medge reduktion av kväve och reglering av maxflöde.

Avsänkning och bortledning av grundvatten

Miljö och hälsoskydds-nämnden anser att ansökan i denna del behöver förtydligas och att vissa aspekter behöver utredas ytterligare. I nuvarande ansökan anser nämnden att det finns för lite underlag för att kunna göra en fullständig bedömning. Det är även oklart om eventuell dämningseffekt av bullervallen har tagits med i beräkningen. Nämnden anser att sökande måste göra sprickkartering och utifrån den göra en beräkning av så kallat *worst case* scenario. För att vara på den säkra sidan anser nämnden att alla inom 800 m från verksamheten ska erbjudas kontroll av sitt brunnsvatten.

Nämnden vill även att sökanden redovisar hur de kommit fram till möjliga maximala flöden ut från området. Angående avledningen österut undrar nämnden hur det är beräknat och om det kommer beräknas utifrån dimensionering av pumpar? Det sydliga utflödet är som nämnden uppfattat det en kombination av uppumpat vatten och ytvatten som rinner av sig själv.

Vidare anser inte nämnden att gångtidsmätning på pumpar kan ge tillförlitliga mätningar av det verkliga flödet ut från reningsanläggningen då det är ytor både i nivå med nuvarande markyta och djupare liggande ytor som kommer att avvattnas. Det bör entydigt vara krav på mätning efter utsläpp från rening/sedimentation.

Lagring och hantering av massor

Här menar miljö- och hälsoskyddsnämnden att sökanden måste vara tydliga med var den verksamheten ska bedrivas och även ange vilka produkter som planeras för försäljning eller egen användning. Återanvända massor blir ju en produkt och då behöver nämnden ha reda på enligt vilka standarder som produkterna produceras och vilka referensvärden för föroreningshalter som ska tillämpas.

Nämnden undrar vilken kontroll som finns för användningen av materialet? Normalt bör nivån *mindre än ringa risk* (MRR enligt Naturvårdsverkets Handbok 2010:1, *Återvinning av avfall i anläggningsarbeten*) kunna klaras och då krävs inte heller särskild information om användningen av produkten till kund. Nämnden vill inte att det ges särskilt tillstånd till ytterligare en typ av massor som kan köras in med därpå följande krav på sin särskilda kontroll. Här krävs någon form av bemyndigande till tillsynsmyndigheten. Nämnden vill ha ett tillägg på villkor 13; dels ska det tydligt framgå att massor från områden med föroreningsrisk inte få tas in utan att föregående krav på provtagning enligt Naturvårdsverkets föreskrifter om deponering, kriterier och förfaranden för mottagning av avfall vid anläggningar för deponering av avfall (NFS 2004:10) uppfylls. Om det föreligger risk för andra föroreningar, till exempel bekämpningsmedel eller PFAS, än de som täcks av NFS 2004:10 så ska samråd ske med tillsynsmyndigheten om omfattning av provtagning innan schakten kan godkännas

Nämnden har i ovanstående villkorsförslag gett en del kommentarer och förslag men om mindre känslig markanvändning (MKM) medges för mottagandet av massor så är det ett krav att dessa massor ska hanteras på särskild yta med särskild möjlighet till rening och innehållande av vatten för att kunna behandla ytavrullet förorenat vatten. Utgående vatten från den separata reningen ska provtas och ingå i kontrollprogrammet.

Mottagning upp till MKM innebär också att sökande inte kan deponera restmassor eller icke försålda produkter från återvinningsverksamheten inom det egna området.

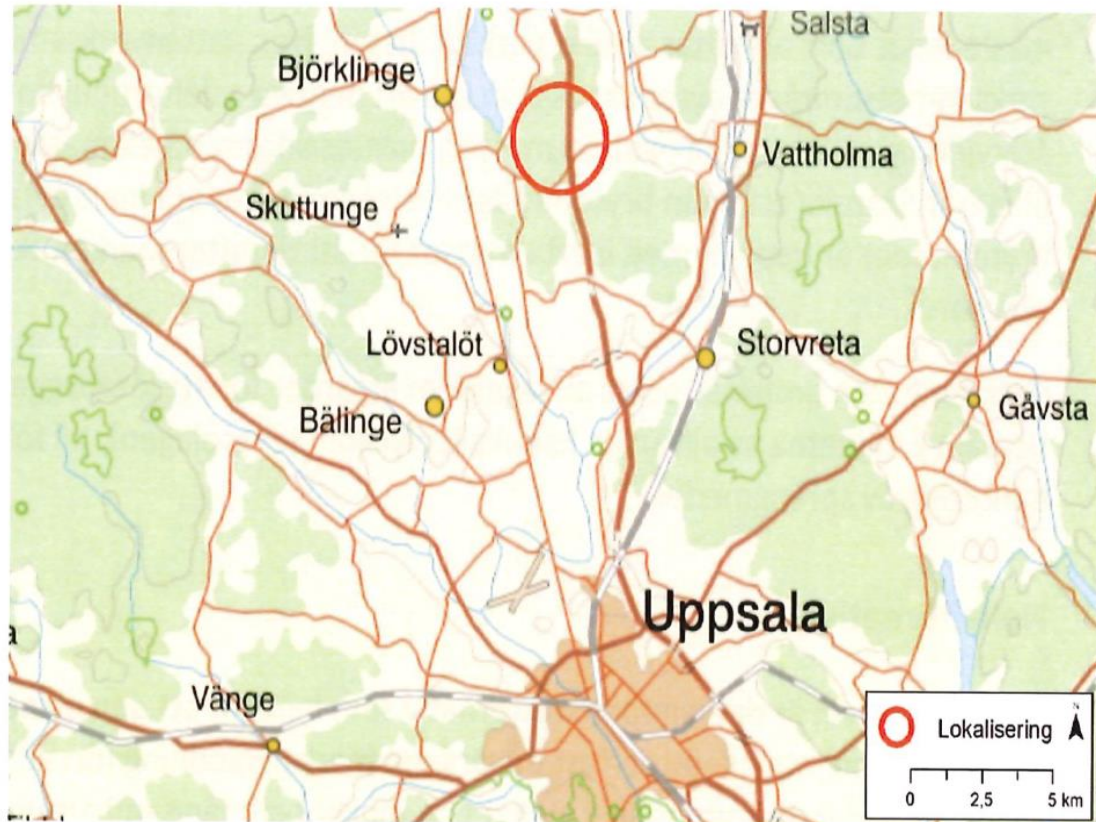
Angående vad som anges i ansökan angående stickprover antar nämnden att sökanden syftar på själva fenomenet att kontrollera vissa lass. Normalt brukar man ta 5-6 prov och blanda till ett samlingsprov. Sökanden anger att 60 000 ton massor avses tas emot för anläggandet av bullervall. Nämnden anser att krav på högsta föroreningshalt bör vara samma som för inert avfall och med fler parametrar. Massor från område som kan misstänkas förorenat ska provtas också avseende sådana ämnen som kan misstänkas förekomma. Detta kan ske i samråd med tillsynsmyndigheten. Större schakter inom misstänkt förorenade områden har ofta provtagits avseende ett relativt stort antal parametrar. Halten får inte överstiga riktvärdena för känslig markanvändning. Sökanden har lämnat i en deklaraionsblankett för schakter vilken nämnden anser utgör ett bra underlag. Dock vill nämnden ha en redovisning av hur mottagningen av massor planeras rent praktiskt. Under drifttiden kan personal förväntas vara på plats men efter drifttiden då endast deponiverksamheten ska fortgå vill nämnden veta vilka fasta installationer och personal som kommer att finnas på plats. Det är önskvärt att varje schakt tilldelas en kod och att endast den koden får passera in till deponiområdet, samt att det finns personal och

maskinutrustning tillgängligt för mottagning. Nämnden vill också veta hur ofta stickprovskontroller planeras.

För miljö- och hälsoskyddsnämnden

Klara Ellström
ordförande

Samuel Lundström
nämndsekreterare



Figur 1. Lokalisering av täkt markerad med röd ring.

	X-koordinat	Y-koordinat
V1	6657098	128566
V2	6657042	128777
V3	6657073	128925
V4	6656899	129033
V5	6656505	128923
V6	6656413	128958
V7	6655987	128946
V8	6655852	128969
V9	6655782	128964
V10	6655858	128777
V11	6655841	128730
V12	6655778	128683
V13	6656493	128647

	X-koordinat	Y-koordinat
B1	6657082	128594
B2	6657036	128777
B3	6557068	128922
B4	6656896	129027
B5	6656504	128919
B6	6656446	128942
B7	6655994	128922
B9	6655907	128932
B10	6655922	128718
B11	6655933	128699
B12	6656087	128685
B13	6656482	128669

.\Brytområde.dwg

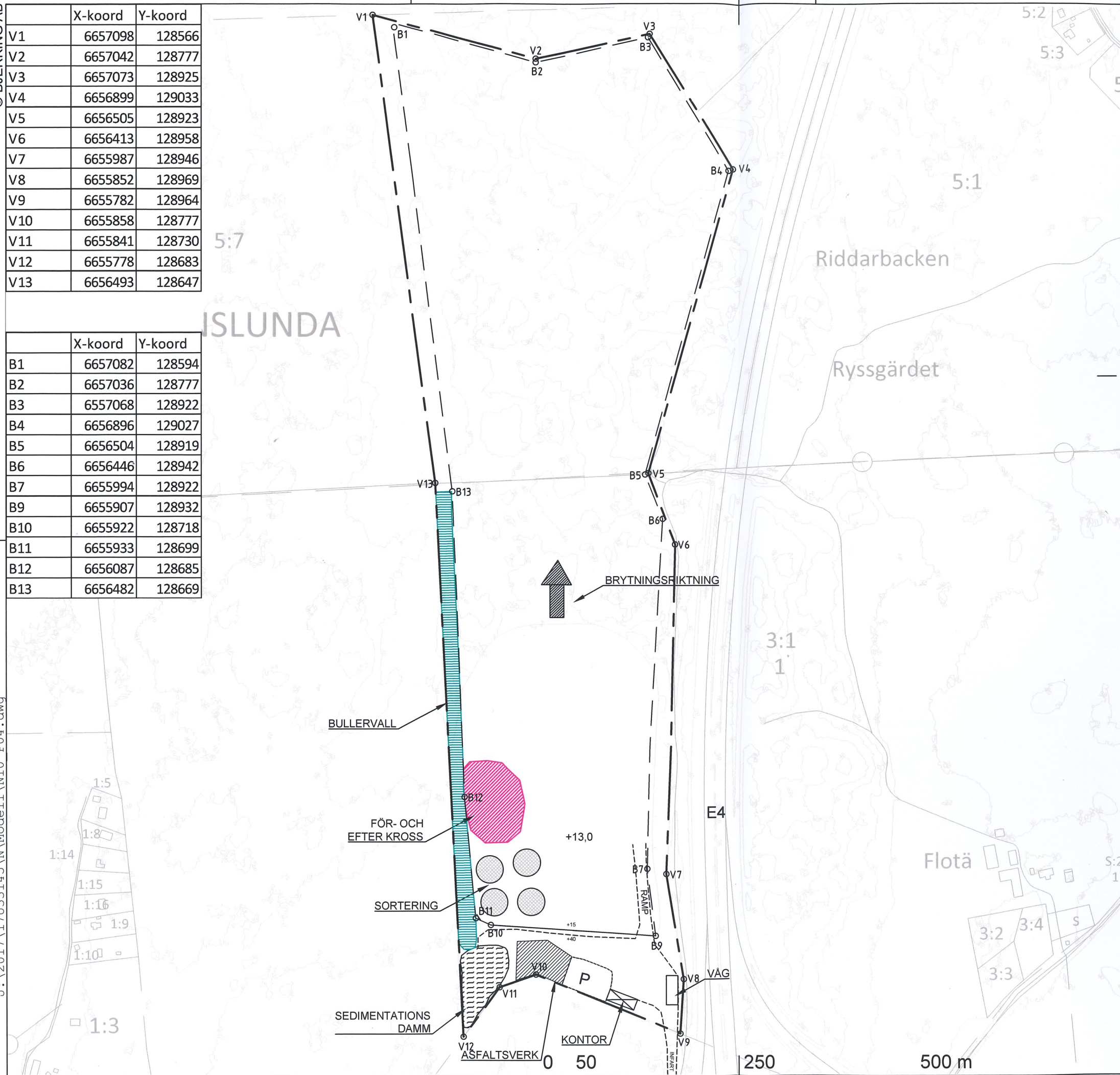
J:\2017\17U33145\Modell\Bjorklinge_fgh_karta_1800.dwg

J:\2017\17U33145\Modell\N10_P1.dwg

J:\2017\17U33145\Modell\etapp1_hojdkurvor.dwg

J:\2017\17U33145\Modell\N10_P04.dwg

XREFS:

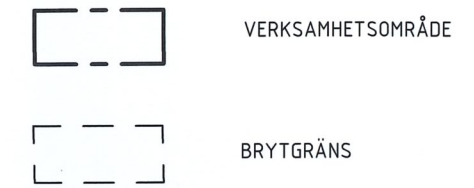


FÖRKLARINGAR

KARTA ——— DIGITAL GRUNDKARTA

KOORDINAT-SYSTEM ——— SWEREF99 1800

HÖJDSYSTEM ——— RH2000



B	JUSTERING AV BRYTGÄNS	191128	KAG
A	BTG-SETATION UTGÅR	190827	KAG
BET	ANT	ÄNDRINGEN AVSER	DATUM
			SIGN

EXPLOATERINGSPLAN

**ONSLUNDA 3:1
UPPSALA KOMMUN**



BJERKING AB
Box 9251
102 73 Stockholm
Telefon: 010-211 80 00
Telefax: 010-211 84 01
www.bjorking.se

UPPDRAG NR 17U33145	RITAD/KONSTR AV KAG	HANDLÄGGARE CB
DATUM 18-11-23	ANSVARIG ANDERS VIDENORD	

**ETAPP 1
MBK BJÖRKLINGE
PLAN**

SKALA A1 - A31:5000	NUMMER N-10.1-01	BET B
-----------------------------------	----------------------------	-----------------

LAGER:

PLO: 2019-11-28, 13:03, J:\2017\17U33145\N10_P04.dwg, KAG

FÖRKLARINGAR

KARTA ——— DIGITAL GRUNDKARTA

KOORDINAT-SYSTEM ——— SWEREF99 1800

HÖJDSYSTEM ——— RH2000

 VERKSAMHETSOMRÅDE

 BRYTGRÄNS

B		JUSTERING AV BRYTGRÄNS	191128	KAG
A		BTG-SETATION UTGÅR	190827	KAG
BET	ANT	ÄNDRINGEN AVSER	DATUM	SIGN

EXPLOATERINGSPLAN

ONSLUNDA 3:1
UPPSALA KOMMUN



BJÖRKLING AB
Box 9251
102 73 Stockholm
Telefon: 010-211 80 00
Telefax: 010-211 84 01
www.bjorklinge.se

UPPDRAG NR 17U33145	RITAD/KONSTR AV KAG	HANDLÄGGARE CB
DATUM 18-11-23	ANSVARIG ANDERS VIDENORD	

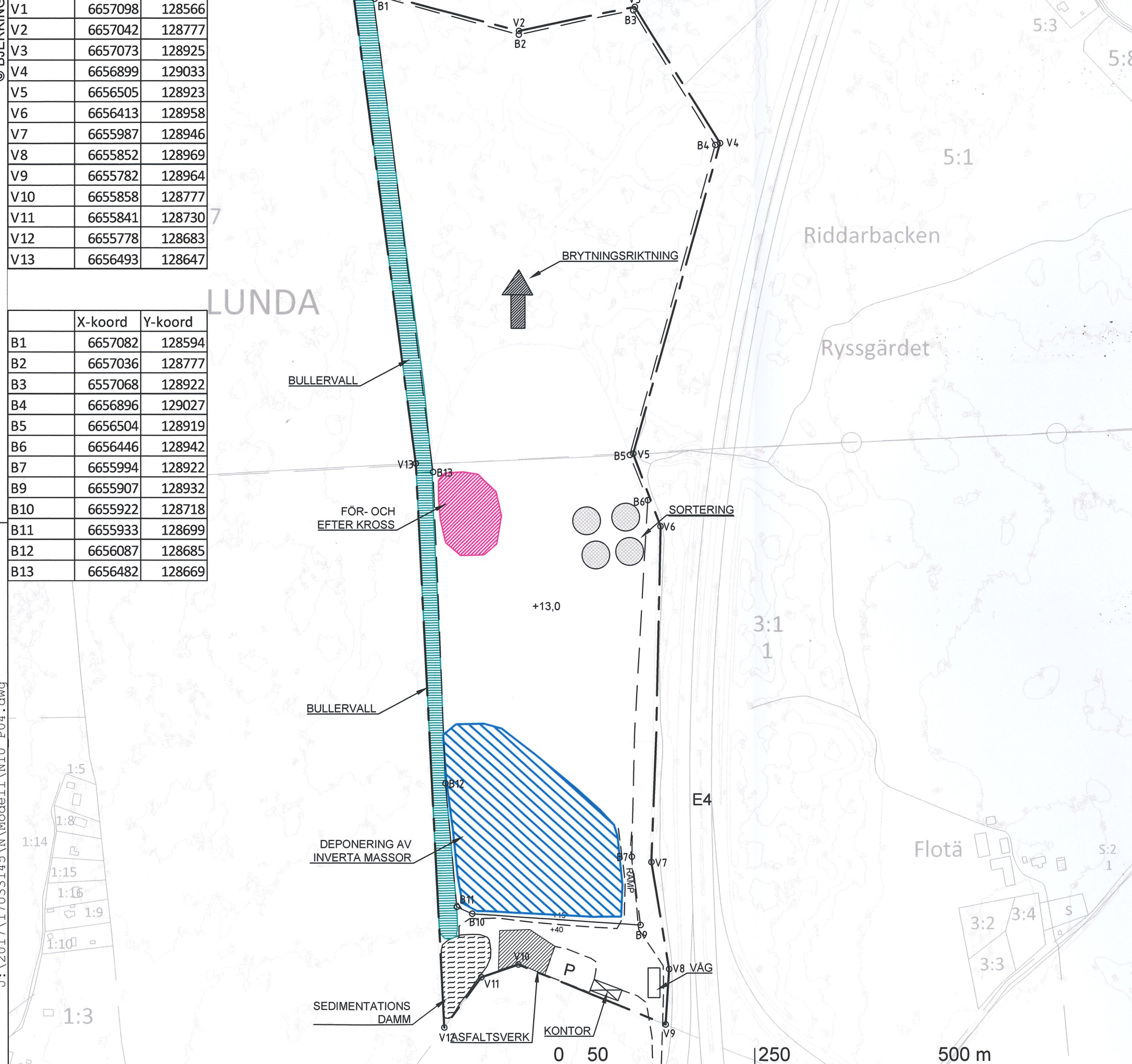
ETAPP 2
MBK BJÖRKLINGE
PLAN

SKALA A1 - A31:5000	NUMMER N-10.1-02	BET B
---------------------------	----------------------------	-----------------

© BJÖRKLING AB

	X-koordinat	Y-koordinat
V1	6657098	128566
V2	6657042	128777
V3	6657073	128925
V4	6656899	129033
V5	6656505	128923
V6	6656413	128958
V7	6655987	128946
V8	6655852	128969
V9	6655782	128964
V10	6655858	128777
V11	6655841	128730
V12	6655778	128683
V13	6656493	128647

	X-koordinat	Y-koordinat
B1	6657082	128594
B2	6657036	128777
B3	6557068	128922
B4	6656896	129027
B5	6656504	128919
B6	6656446	128942
B7	6655994	128922
B9	6655907	128932
B10	6655922	128718
B11	6655933	128699
B12	6656087	128685
B13	6656482	128669



.\Brytområde.dwg

J:\2017\17U33145\Modell\Björklinge_fgp_karta_1800.dwg

J:\2017\17U33145\Modell\N10_02.dwg

J:\2017\17U33145\Modell\etapp2_hojdkurvor.dwg

J:\2017\17U33145\Modell\N10_P04.dwg

XREFS:

LAGER:

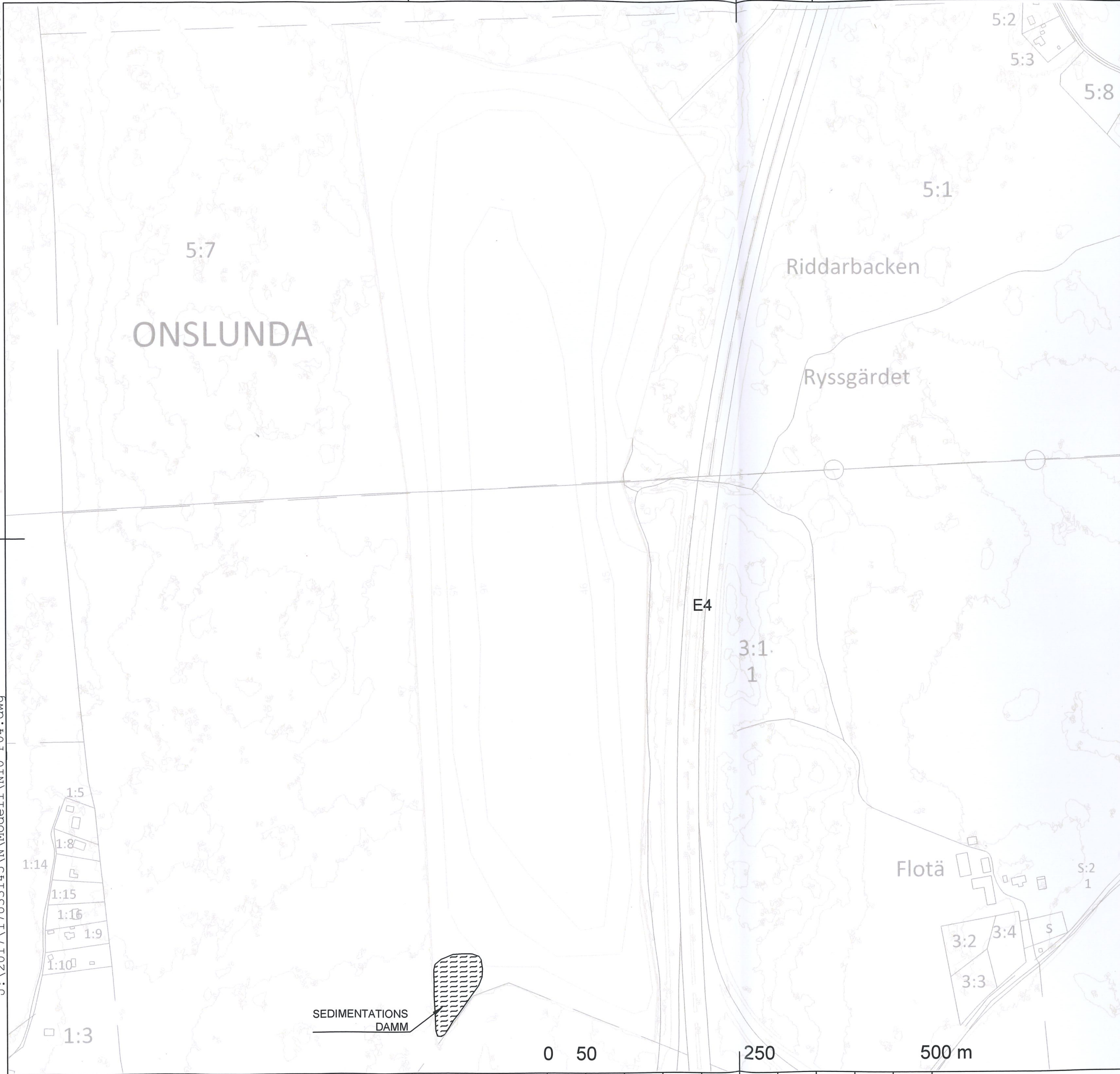
PLO: 2019-11-28, 13:04, J:\2017\17U33145\NRITDEFIN-10.1-02.DWG, KAG

© BJERKING AB

..\Modell\Brytområde.dwg

J: \2017\17U33145\Modell\Bjorklinge_fgp_karta_1800.dwg
 J: \2017\17U33145\Modell\N10_03.dwg
 J: \2017\17U33145\Modell\etapp3_hojdkurvor.dwg
 J: \2017\17U33145\Modell\N10_P04.dwg

XREFS:



FÖRKLARINGAR

- KARTA ——— DIGITAL GRUNDKARTA
- KOORDINAT-
SYSTEM ——— SWEREF99 1800
- HÖJDSYSTEM ——— RH2000

BET	ANT	ÄNDRINGEN AVSER	DATUM	SIGN
-----	-----	-----------------	-------	------

EFTERBEHANDLINGSPLAN

**ONSLUNDA 3:1
UPPSALA KOMMUN**



BJERKING AB
 Box 9251
 102 73 Stockholm
 Telefon: 010-211 80 00
 Telefax: 010-211 84 01
 www.bjering.se

UPPDRAG NR 17U33145	RITAD/KONSTR AV KAG	HANDLÄGGARE CB
DATUM 18-11-23	ANSVARIG ANDERS VIDENORD	

**MBK BJÖRKLINGE
PLAN**

SKALA A1 - A31:5000	NUMMER N-10.1-03	BET -
-----------------------------------	----------------------------	-----------------

LAGER: